

Η ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ
ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΪΣΙΟΥ
ΒΕΛΙΤΣΚΟΦΣΚΙ

Διήγηση περί τῆς ἱερᾶς συνοδείας τῶν πολυαγαπημένων ἐν Χριστῷ πατέρων, ἀδελφῶν καὶ πνευματικῶν μου τέκνων, αὐτῶν ποὺ συνάχθηκαν στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ γύρω ἀπὸ ἐμένα τὸν ἀνάξιο καὶ ποὺ ἀπὸ θεία Πρόνοια, γιὰ χάρι τῆς ψυχικῆς σωτηρίας, ἐγκαταβιώνουν στὰ ἱερὰ καὶ τίμια αὐτὰ μοναστήρια: στὴν ἁγία καὶ μεγάλη Μονὴ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν ἐπονομαζόμενη Νεάμ-
τς, καὶ στὴν ἱερὰ Μονὴ τοῦ Τιμίου ἐνδόξου Προδρόμου καὶ Βα-
πτιστοῦ τοῦ Κυρίου Ἰωάννου, τὴν ὀνομαζόμενη Σέκου· πῶς καὶ
γιὰ ποιὸ λόγο αὐτὴ ἡ ἱερὴ συνοδεία συνάχθηκε γύρω ἀπὸ ἐμέ-
να τὸν ἁμαρτωλὸ καὶ ἀνάξιο.

Ο ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΓΡΑΦΗΚΕ Η ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βλέποντας ὅτι ἡ ζωὴ μου πλησιάζει πιά στὸ τέλος της καὶ κρίνοντας πῶς κάθε πράγμα ποὺ δὲν μεταβιβάζεται γραπτῶς παραδίδεται στὴν ὀλοκληρωτικὴ λήθη, σκέφθηκα νὰ γράψω, ἔστω καὶ συντόμως, γι' αὐτὴν τὴν ἱερὴ συνοδεία τῶν ἁγίων πατέρων καὶ ἀδελφῶν καὶ πολυαγαπημένων πνευματικῶν μου τέκνων, τὰ ὁποῖα, χάριν τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς τους συνάχθηκαν γύρω ἀπὸ ἐμένα στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ· νὰ τοὺς πληροφορήσω, ὥστε μετὰ τὸν θάνατό μου ὄχι μόνο στὰ τέκνα μου, ἀλλὰ καὶ στὰ τέκνα τῶν τέκνων μου, ἂν εὐδοκήσῃ ὁ Θεὸς καὶ διατηρηθεῖ ἡ ἱερὴ αὐτὴ συνοδεία, νὰ ἀπομείνει ἔστω καὶ κάποια μικρὴ πληροφορία γιὰ τὴν ἀρχὴ της καὶ γιὰ τὸ πῶς αὐτὴ συνάχθηκε. Ἀποφάσισα λοιπὸν νὰ γράψω αὐτὰ τὰ λίγα, πρῶτο γιατί φοβᾶμαι μήπως κάποιος ἀπὸ τοὺς κρυφοὺς διαβολεῖς αὐτῆς τῆς συνοδείας, ἰδίως μάλι-

στα από αυτούς που δεν έχουν γεννηθεί σε ὀρθόδοξη χώρα¹, όταν θὰ ἔχω περάσει πιά ἀπὸ αὐτὴν τὴ ζωὴ καὶ θὰ ἔχουν κοιμηθεῖ καὶ οἱ ἅγιοι ἀδελφοὶ που γνωρίζουν καλὰ ποῦ γεννήθηκα, φέρει τὴν ἁγία ἀδελφότητα σὲ ἀμφιβολία γιὰ μένα, δηλαδή γιὰ τὴ χώρα ὅπου ἔχω γεννηθεῖ. Τὸ πράττω ὅμως καὶ γιατί σκέφτομαι πόσο πολὺ ἐπιθυμοῦν τὰ πνευματικά μου τέκνα, αὐτὰ που ἔχουν ἀποκτήσει ἀληθινὴ κατὰ Θεὸν ἀγάπη γιὰ μένα, ἔστω καὶ μερικῶς, νὰ ἀκούσουν γιὰ τὴ γέννησή μου, τὴν ἀνατροφή μου, τὴν ἀποταγὴ μου τοῦ κόσμου, καὶ τὴν πολιτεία μου στὸ μοναχικὸ σχῆμα, ἕως καὶ τὴ στιγμή που ἤρθαν κοντά μου καὶ ἄρχισαν τὴν ἱερὰ ὑπακοή². Ἔτσι λοιπὸν γι' αὐτὸ σκέφθηκα νὰ γράψω κατὰ μέρος περὶ τῶν πνευματικῶν μου τέκνων καθὼς καὶ γιὰ μένα τὸν ἴδιο, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅσα συνέβησαν προτοῦ ἀκόμη δημιουργηθεῖ ἡ ἀδελφότητα. Καὶ τὰ γράφω ὄχι γιατί ἐπιθυμῶ νὰ ἀφήσω τὴ βιογραφία μου γραμμένη — νὰ μὴν ἐπιτρέψει Χριστὸς ὁ Θεὸς νὰ ὑποπέσω σὲ τέτοιο δαιμονισμό· γιατί ποιὸς εἶμαι ἐγὼ που σ' ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς ζωῆς μου δὲν ἔχω κάνει τίποτε τὸ καλὸ; — ἀλλὰ γιὰ τὶς αἰτίες που προανάφερα, περισσότερο ὅμως γιὰ χάρι τῆς διαβεβαίωσης τῶν ἀδελφῶν περὶ τοῦ τὸ ὅτι, ἰδίως σ' αὐτοὺς τοὺς ἐλεεινοὺς καὶ ἀξιοθρήνητους καιροὺς, εἶναι πρέπον νὰ ἀκολουθεῖται ἡ ὀρθὴ καὶ ἀληθινὴ γνώση καὶ τὸ φρόνημα τῆς ἁγίας καὶ Ἀποστολικῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, μὲ τὴ δύναμη τῶν θείων Γραφῶν καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν θεοφόρων Πατέρων μας. Μὲ τὴ συνέργεια λοιπὸν τοῦ Θεοῦ κάνω ἔτσι τὴν ἀρχὴ τῆς διηγήσεως.

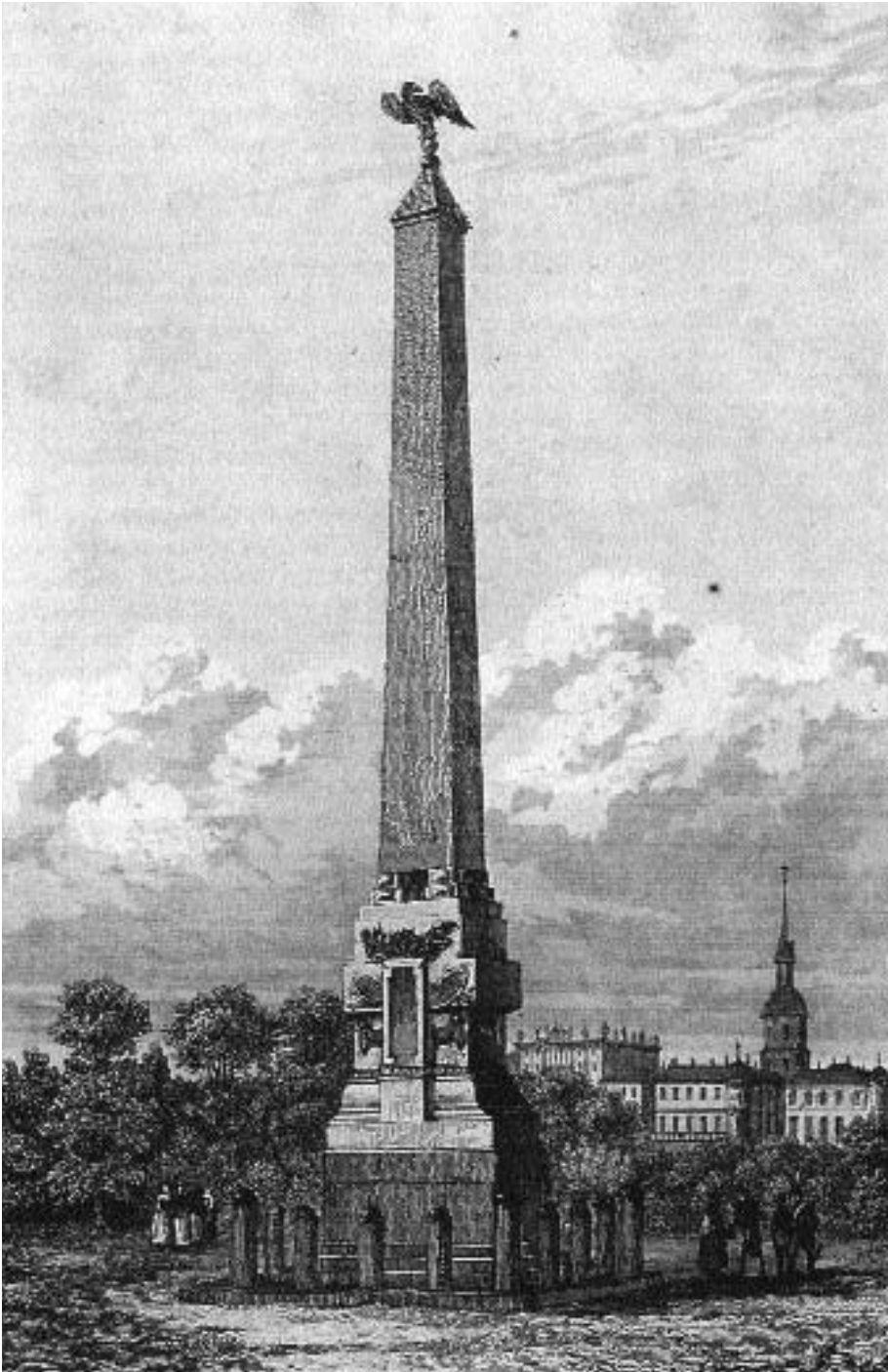
Η ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Ἐγὼ ὁ ἀνάξιος τοῦ μοναχικοῦ σχήματος καὶ τῆς ἱερωσύνης, ἱερομόναχος καὶ μεγαλόσχημος μοναχὸς Παῖσιος, γεννήθηκα καὶ ἀνατράφηκα στὴν πα-

---

1. Ἐδῶ πιθανότατα ὁ Παῖσιος ὑπονοεῖ τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς τῆς Πολωνίας, ἡ ὁποία γειτνίαζε μὲ τὴν Οὐκρανία. Οἱ Πολωνοὶ ὑποστήριζαν τοὺς Οὐνίτες, οἱ ὁποῖοι, μετὰ τὴν ἔνωση μὲ τὴ Ρώμη στὴ Σύνοδο τῆς Βρέστης τοῦ 1596, προσηλύτιζαν ὀρθόδοξους καὶ προπαγάνδιζαν μέσα στὴν Οὐκρανία.

2. Ἀπὸ τὴ δήλωση αὐτὴ τοῦ Παΐσιου προκύπτει ὅτι, ὅταν ἔγραφε τὴν Αὐτοβιογραφία, στὶς προθέσεις του ἦταν νὰ τὴν ἐπεκτείνει διηγούμενος τὰ συμβάντα μέχρι καὶ τὴ στιγμή που δημιούργησε τὴ μοναστικὴ του συνοδεία στὸ Ἅγιον Ὄρος.

Ὁ βελίσκος πού στήθηκε στήν Πολτάβα σέ ἀνάμνηση τῆς νίκης τῶν Ρώσων στή μάχη μέ τοὺς Σουηδοὺς τὸ 1709. Ὁ Πέτρος θεώρησε αὐτὴ τὴ νίκη ἀποφασιστικῆς σημασίας γιὰ τὸ μέλλον τῆς Ρωσίας καὶ κυρίως τῆς νεοανεγερθεῖσας πρωτεύουσας. Καμιὰ προηγούμενη νίκη στὴ ρωσικὴ ἱστορία δὲν θεωρήθηκε τόσο σημαντικὴ, γιὰτὶ οἱ Σουηδοί, ἡ μεγάλη αὐτὴ ἀπειλὴ γιὰ τὴ Ρωσία, ἐξουδετερώθηκαν ὀριστικά. Ὁ Πέτρος εἶχε πεῖ ὅτι ἡ μάχη τῆς Πολτάβας «ἔθεσε τὸν τελευταῖο λίθο στὰ θεμέλια τῆς Πετροπούλεως». Στὴν πραγματικότη-
τα ἡ νίκη τῆς Πολτάβας ἐξύψωσε τὸ γόητρο τῆς Ρωσίας στὰ μάτια τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, οἱ ὁποῖες ἔως τότε τὴν ἀντιμετώπιζαν μὲ ἀρκετὴ περιφρόνηση.

νένδοξη πόλη τῆς Μικρᾶς Ρωσίας, τὴν Πολτάβα³, ἀπὸ γονεῖς εὐσεβεῖς ὀρθόδοξους. Γεννήθηκα στὸ τέλος τοῦ ἔτους 1722, στὶς 21 Δεκεμβρίου. Ἐκ τῆς κολυμβήθρα μου δόθηκε τὸ ὄνομα Πέτρος, στὴ μνήμη τοῦ ἁγίου πατρός μας Πέτρου, μητροπολίτη Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας⁴. Πατέρας μου ἦταν ὁ Ἰωάννης Βελιτσκοφσκι, πρωτοπρεσβύτερος τῆς Πολτάβας, καὶ μητέρα μου ἡ Εἰρήνη, ἡ ὁποία, ὅταν ἐμόνασε, μετονομάστηκε σὲ Ἰουλιανὴ μοναχὴ. Ὁ ἀπὸ πατέρα προπροπάππος μου ἦταν ὁ Συμεών, γνωστὸς καὶ πλούσιος Κοζάκος, καὶ προπάππος μου ἦταν ὁ Λουκάς Βελιτσκοφσκι, πρωτοπρεσβύτερος τῆς Πολτάβας. Ἐκ τῆς μητέρας, πάλι, προπάππος μου ἦταν ἕνας φημισμένος καὶ πλούσιος, ἑβραϊκοῦ γένους ἔμπορος, ὀνομαζόμενος Μάντια, ὁ ὁποῖος βαφτίστηκε στὴν Πολτάβα, στὴν ἐνορία τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου, μὲ ὀλόκληρο τὸν οἶκο του. Παπποῦς μου ἦταν ὁ Γρηγόριος Μάντενκο. Στὸν τέταρτο χρόνο μετὰ τὴ γέννησή μου, ὁ πατέρας μου μετοίκησε ἀπὸ τὴν προσωρινὴ αὐτὴ ζωὴ στὴν αἰώνια. Τότε ἔμεινα μὲ τὴ μητέρα μου καὶ τὸν πρεσβύτερο ἀδελφὸ μου, τὸν Ἰωάννη Βελιτσκοφσκι, ὁ ὁποῖος στὴ συνέχεια ἔγινε καὶ προϊστάμενος τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Πολτάβας, τῆς ἐκκλησίας τῆς Κοιμήσεως τῆς Παναγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, στὴν ὁποία ἐκκλησία ἱεράτευσαν ὁ πατέρας μου, ὁ παπποῦς καὶ ὁ προπάππος μου. Στὴ συνέχεια, ἡ μητέρα μου μὲ ἔστειλε νὰ μάθω γράμματα, μαζί μὲ τὸν μικρότερο ἀδελφὸ μου, τὸν Θεόδωρο, ὁ ὁποῖος στὰ ἑφτά του χρόνια μετέστη πρὸς Κύριον. Ἐγὼ τότε, τοῦ Κυρίου συνεργούντος, μέσα σὲ δύο καὶ κάτι χρόνια ἔμαθα καλὰ τὸ Ἄλφαβητάριο, τὴν Ὀκτώηχο καὶ τὸ Ψαλτήριο, καὶ ἀμέσως, μὲ τὴ

---

3. Ὁ Παῖσιος ἀποκαλεῖ Μικρὴ Ρωσία (Малая Русь) τὴν Οὐκρανία, ὅπως τὴν ἀποκαλοῦσαν καὶ οἱ Βυζαντινοί. Ἡ Πολτάβα ὑπῆρξε σημαίνουσα πόλη τῆς Οὐκρανίας. Βρίσκεται νοτιοανατολικῶς τοῦ Κιέβου, πρωτεύουσας τῆς Οὐκρανίας, ἔγινε δὲ γενικότερα γνωστὴ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἐδῶ στὶς 8 Ἰουλίου 1709 ὁ Μέγας Πέτρος κατατρόπωσε τὰ σουηδικὰ στρατεύματα τοῦ βασιλέα Καρόλου ΙΒ΄.

4. Ὁ ἅγιος καὶ θαυματουργὸς μητροπολίτης Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας Πέτρος (1308-1326) ὑπῆρξε ἕνας ἀπὸ τοὺς διαπρεπέστερους Ρώσους ἱεράρχες. Τοῦ Πέτρου ἔχουν διασωθεῖ δύο *Βίοι*. Γιὰ τὰ σχετικὰ μὲ αὐτὸν βλ. Ε. Голубинский, *История Русской Церкви*, II, Москва 1900, 98-144.

βοήθεια του Θεού, άρχισα πολύ εύκολα να διαβάζω βιβλία, αλλά μέσα σε λίγο χρόνο, μέσα στο σπίτι μας, διδάχτηκα και να γράφω από τον μεγαλύτερο αδελφό μου, τον όποιο ανέφερα. Ένω διδασκόμουν αυτά, όποτε έβρισκα καιρό, διάβαζα έπιμελώς τις γραφές της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης, τους *Βίους* των άγιων, τον “Αγιο Έφραϊμ με τον “Αγιο Δωρόθεο⁵, τον *Μαργαρίτη* του άγιου Ίωάννου του Χρυσοστόμου⁶, και όσα άλλα βιβλία ύπήρχαν στον ιερό εκείνο ναό που ανέφερα. Από την ανάγνωση τέτοιων ιερών βιβλίων, προπαντός όμως των Βίων των άγιων Πατέρων ήμων, αυτών που έγιναν ευάρεστοι στον Θεό με το άγιο και άγγελικό μοναχικό σχήμα, άρχισε να γεννιέται και στη δική μου ψυχή ό ζήλος για να απαρνηθώ τον κόσμο και να ντυθώ το ιερό μοναχικό σχήμα. “Όσο ζούσα στον κόσμο, αυτός ό ζήλος δέν στέρεψε μέσα στην ψυχή μου.

ΜΑΘΗΤΗΣ ΣΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΤΟΥ ΚΙΕΒΟΥ

“Όταν άρχισα να διατρέχω το δέκατο τρίτο έτος από τη γέννησή μου, αναπαύθηκε έν Κυρίω και ό μεγαλύτερος αδελφός μου, ό Ίωάννης, ό όποιος ιεράτευσε ακριβώς πέντε χρόνια. Τότε παρουσιάστηκε στη μητέρα μου ή ανάγκη να μάς πάρει μαζί της, τον αδελφό της και θείο μου, τον Βασίλειο Μάντενκο, και έμένα, και να πάμε στον τότε σεβασμιότατο μητροπολίτη Κιέβου, τον κύρ Ραφαήλ Ζαμπορόφσκι⁷, και με αίτητικό γράμμα του από τη βάπτιση πατέρα μου, του αναδόχου Βασιλείου Βασιλιεβιτς Κοτσου-

---

5. Βιβλίο με διδαχές του άγιου Έφραϊμ και του άββα Δωροθέου είχε έκδοθει στη Μόσχα το 1652. Βλ. И. В. Поздеева, И. Д. Кашкарова, М. М. Леренман, *Каталог книг кириллической печати XV-XVII в. в научной библиотеки Московского Университета*, Москва 1980, 94.

6. Η με την όνομασία *Μαργαρίτης* συλλογή βυζαντινών λόγων, μεταξύ των όποιων 30 του άγ. Ίωάννου του Χρυσοστόμου, γνώρισε στη Ρωσία τον 17ο αιώνα δύο εκδόσεις, μία το 1641 και μία άλλη το 1698. Поздеева, Кашкарова, Леренман, *Каталог книг кириллической печати* 150, 256. Πιθανώς να είχε ό Παΐσιος ύπόψη μία από αυτές τις εκδόσεις.

7. Αυτός διετέλεσε μητροπολίτης Κιέβου κατά τα έτη 1731-1747. Υπήρξε διαπρεπής και πολυ δραστήριος ιεράρχης, και στις ήμέρες της άρχιερατείας του ή ‘Ακαδημία του Κιέβου γνώρισε μεγάλη άκμή.

μπέη, συνταγματάρχη τής Πολτάβας⁸, και όλων τών προυχόντων και τών εὐηπόληπτων πολιτῶν της, νὰ ζητήσουμε γράμμα τής σεβασμιότητάς του, τὸ ὁποῖο νὰ ἐπικυρώνει τὴ διαδοχὴ γιὰ μένα στὴ θέση τοῦ πατέρα μου στὸν καθεδρικό ναὸ τής Πολτάβας που ἀνέφερα. “Ὅταν λοιπὸν στάθηκα μπροστὰ στὸ ἱερό του πρόσωπο, καὶ μόλις ἀσπάσθηκα τὴ δεξιὰ του, ἄρχισα μὲ θάρρος, μεγαλόφωνα καὶ μὲ τὴν πρέπουσα προφορά, νὰ ἀπαγγέλω τοὺς στίχους που εἶχε συνθέσει κάποιος μορφωμένος ἄνθρωπος, καὶ τοὺς ὁποίους πρωτύτερα, παρόλη τὴν πίεση τής μητέρας μου καὶ τοῦ θείου μου, δὲν μπορούσα νὰ τοὺς ἀπαγγείλω μπροστὰ τους. Τόσο χάριξε ὁ σεβασμιότατος πού, εὐλογώντας με, εἶπε δυνατὰ τὰ λόγια: «Νὰ εἶσαι ὁ διάδοχος!» καὶ ἔδωσε στὴ μητέρα μου τὸ βεβαιωτήριο γράμμα γιὰ τὸ κληρονομικό μου δικαίωμα στὸν ναὸ πού ἀνέφερα. “Ὅταν πήραμε τὴν εὐλογία του γιὰ νὰ φύγουμε, ἔδωσε ἐντολὴ στὴ μητέρα μου νὰ μὲ στείλει στὴ σχολὴ τοῦ Κιέβου γιὰ νὰ λάβω τὴ θύραθεν παιδεία⁹.

---

8. Ἡ Πολτάβα ἦταν ἔδρα στρατιωτικοῦ συντάγματος καὶ ὁ Κοτσουμπέη ἦταν διοικητῆς του.

9. Ἡ περίφημη Ἀκαδημία τοῦ Κιέβου ἢ Κιεβο-Μογυλιανὴ Ἀκαδημία (Киево-Могилянська Академия), ὅπως ἦταν εὐρύτερα γνωστὴ στὴ μορφή πού τὴ βρῆκε ὁ Βελιτσκοφσκι, ἰδρύθηκε τὸ 1632 ἀπὸ τὸν μητροπολίτη Κιέβου Πέτρο Μογίλα (1633-1647), ὁ ὁποῖος τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἐνεργοῦσε ὡς ἀρχιμανδρίτης τοῦ Κιέβου, τίτλος πού τοῦ παρέιχε αὐξημένες δικαιοδοσίες. Αὐτὸς ἀναδιοργάνωσε μία προγενέστερα ὑπάρχουσα σχολή, ἡ ὁποία εἶχε δημιουργηθεῖ ἀπὸ τὴν Ἀδελφότητα τοῦ Κιέβου καὶ τὸ καταστατικό της εἶχε ἐπικυρωθεῖ ἀπὸ τὸν πατριάρχη Ἱεροσολύμων Θεοφάνη τὸν Μάρτιο τοῦ 1620. Ὁ Μογίλας ἀνέβασε πολὺ τὸ ἐπίπεδο τής σχολῆς, ἀλλὰ τῆς ἔδωσε περισσότερο δυτικὸ-στροφὴ κατεύθυνση, προσπαθώντας νὰ ἀνταγωνιστεῖ τὴ μόρφωση τῶν Πολωνῶν καθολικῶν καὶ τῶν Οὐκρανῶν οὐνιτῶν. Τὴ λειτουργία τής σχολῆς τοῦ Μογίλα ἐπικύρωσε ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος Λούκαρις καὶ ὁ διαπρεπὴς μητροπολίτης Κιέβου Ἡσαΐας Κοπίνσκυ, ὁ ὁποῖος ὅμως στὴ συνέχεια διεφώνησε μὲ τὴν ἀποβολὴ τοῦ ἑλληνοσλαβικοῦ χαρακτήρα τής σχολῆς καὶ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ λατινοπολωνικοῦ. Ἀργότερα ἡ σχολὴ ὀνομάστηκε Ἀκαδημία. Γιὰ τὴν ἱστορία τής Ἀκαδημίας βλέπε κυρίως Β. Аскоченский, *Киев с древнейшим его училищем академиею*, С. Т. Голубев, *История Киевской академии*, том I. *Период до-могилянский*, Киев 1886, A. Sydorenko, *The Kievan Academy in the Seventeenth Century (University of Ottawa Ukrainian Studies No 1)*, Ottawa 1977. *The Kiev Mohyla Academy. Commemorating the 350th Anniversary of its Founding (1632)*. (=Harvard Ukrainian Studies, Vol. VIII, Number 1/2, June 1984.)

Τὸ κτήριο τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Κιέβου. Κτίστηκε τὸ 1703-1704 καὶ ἀνακαινίστηκε μὲ προ-
σθήκες μεταξύ τῶν ἐτῶν 1732-1740. Χαλκογραφία τοῦ ἔτους 1760.

“Ὅταν γυρίσαμε στὸ σπίτι μας στὴν Πολτάβα, ὕστερα ἀπὸ λίγο και-
ρὸ, χωρὶς καθυστέρηση μὲ ἔστειλε στὸ Κίεβο χάρι τῶν σπουδῶν, στὴν
τριετὴ διάρκεια τῶν ὁποίων μὲ προθυμία ἔμαθα τὴ γραμματικὴ, καὶ κάθε
καλοκαίρι, σύμφωνα μὲ τὴ σχολικὴ συνήθεια, τὸν μῆνα Ἰούλιο ἔφευγα στὸ
σπίτι μας, στὴ μητέρα μου καὶ ἔμενα ἐκεῖ γιὰ δύο ὀλόκληρους μῆνες.” Ἐχο-
ντας ἀπόλυτη ἐλευθερία, δὲν ἀσχολούμουν μὲ τίποτε ἄλλο παρὰ μὲ τὴν
ἀνάγνωση τῶν ἱερῶν βιβλίων, ἀπὸ τὴν ὁποία ὅλο καὶ περισσότερο βεβαι-
ωνόμουν γιὰ τὴν ἀμετάβλητη πρόθεσή μου νὰ γίνω μοναχός. Ἐπίσης κα-
τανόησα τελείως ὅτι χωρὶς καλὰ ἔργα, δηλαδὴ χωρὶς τὴν ἀκριβὴ τήρηση
τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ, μὲ μόνη τὴν ὀρθόδοξη πίστη, εἶναι ἀδύνατο νὰ
σωθεῖ κανεὶς. Καὶ τότε ἔβαλα μέσα στὴν ψυχὴ μου τέτοια ὑπόσχεση: μὲ τὴ
βοήθεια τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, νὰ μὴν κατακρίνω τὸν πλησίον μου, καὶ ἂν
ἀκόμη μὲ τὰ ἴδια μου τὰ μάτια τὸν ἔβλεπα νὰ ἀμαρτάνει, γνωρίζοντας
καλὰ ὅτι ἓνας μόνος ὑπάρχει δίκαιος καὶ ἀληθινὸς κριτὴς ζωντανῶν καὶ
νεκρῶν, ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν ὁ Χριστὸς, ὁ ὁποῖος θὰ ἀποδώσει στὸν κα-
θένα κατὰ τὰ ἔργα του. Αὐτὸς ποὺ κατακρίνει τὸν πλησίον του ἰδιοποι-
εῖται γιὰ τὸν ἑαυτὸ του τὸ θεῖο τοῦτο ἀξίωμα, καὶ γίνεται ὁ ἴδιος κριτὴς
ζωντανῶν καὶ νεκρῶν· τί ὑπάρχει τρομερότερο ἀπὸ αὐτό; Ἀκόμη ὑπο-

σχέθηκα να μην έχω μίσος μέσα στην ψυχή μου, τὸ ὁποῖο, κατὰ τὴ μαρτυρία τῶν ἁγίων Γραφῶν, εἶναι τὸ μεγαλύτερο ἀπὸ ὅλα τὰ ἁμαρτήματα. Ἐπίσης, ἀπὸ ὅλη μου τὴν καρδιά καὶ τὴν ψυχή νὰ συγχωρῶ στὸν πλησίον μου τὰ ἁμαρτήματά του, μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς ἄφεσης καὶ τῶν δικῶν μου ἀπὸ τὸν Θεό. Διότι αὐτὸς ποὺ δὲν χαρίζει στὸν πλησίον τὰ ἁμαρτήματά του, δὲν πρόκειται νὰ ἔχει ἄφεση καὶ τῶν δικῶν του ἁμαρτιῶν ἀπὸ τὸν οὐράνιο Πατέρα. Ἀκολούθησα λοιπὸν αὐτὴ τὴν ὑπόσχεσή μου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν τήρηση αὐτῶν τῶν ἐντολῶν, ἔστω καὶ ἂν ἐξαιτίας τῆς ἀμελειάς μου δὲν ἀξιώθηκα στὴν πράξη νὰ τὴν ἐφαρμόσω. Ἐντούτοις, μὲ τὴ θεία βοήθεια, στὸ μέτρο τῆς δυνάμεώς μου, ἀκολουθῶ μὲ σωστὴ γνώση αὐτὲς τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ, σύμφωνα μὲ τὴ διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὡς τὴν εὐθετότερη καὶ εὐκολότερη ὁδὸ γιὰ τὴ σωτηρία· ἄλλος, σωστότερος δρόμος, πρὸς τὴ σωτηρία δὲν ὑπάρχει.

Ὅπως λοιπὸν ἔχω πεῖ, ὅσο καιρὸ περνοῦσα στὸ σπίτι μου, παραδίδοντας τὸν ἑαυτό μου στὴν ἀνάγνωση τῶν ἱερῶν βιβλίων, διδασκόμεναι τὴ φύλαξη τῶν θείων ἐντολῶν καὶ τὴν ὀρθὴ γνώση καὶ τὸ φρόνημα τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Στὸν καθορισμένο χρόνον ταξίδεψα στὸ Κίεβο καὶ μὲ προθυμία πῆγαινα στὰ μαθήματα τῆς σχολῆς. Στὰ τρία αὐτὰ χρόνια ἐνιωθα ὄχι μικρὸ ζῆλο καὶ πόθο γιὰ τὸν μοναχικὸ βίον, ἰδίως ὅταν ἀποκοτῶσα φίλους ποὺ εἶχαν τὸν ἴδιο ἢ παρόμοιο ζῆλο γιὰ τὸν μοναχισμό, προπαντὸς ὅμως ὅταν ἀξιώθηκα σ' αὐτὸ νὰ ἔχω ὁδηγὸ καὶ χειραγωγὸ τὸν μεγαλόσχημο ἱερομόναχο, τὸν εὐλαβέστατο πατέρα Παχώμιο. Αὐτὸς ἔμεινε στὴν Ἱερὰ Μονὴ τῆς Ἐπιφανείας, ἡ ὁποία ἦταν τῆς Ἀδελφότητος¹⁰, καὶ

---

10. Οἱ Ἀδελφότητες, δηλαδὴ οἱ συσσωματώσεις ὀρθοδόξων λαϊκῶν μελῶν, μὲ σκοπὸ τὴν ἀντίσταση στὴ λατινικὴ προπαγάνδα, δημιουργήθηκαν στὴν Οὐκρανία καὶ τὴ Λευκορωσία τὸν 16ο καὶ 17ο αἰῶνα. Θερμοὶ ὑποστηρικτὲς τῶν ὑπῆρξαν οἱ πατριάρχες Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων. Στὶς Ἀδελφότητες ὑπάγονταν καὶ ἐκκλησιαστικὰ ἰδρύματα καὶ σχολεῖα, ὅπως στὴ συγκεκριμένη περίπτωση ἡ Μονὴ τῆς Ἐπιφανείας (Киево-Братский Богоявленский монастырь). Αὐτὴ ἡ μονὴ εἶχε ἰδρυθεῖ στὰ τέλη τοῦ 16ου αἰῶνα καὶ τὸ 1620 ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Θεοφάνης τὴν κατέστησε Σταυροπήγιο τοῦ Πατριαρχείου. Στὴ μονὴ λειτουργοῦσε καὶ Θεολογικὴ Σχολή. Γιὰ τὶς Ἀδελφότητες βλ. Α. Παπκοβ, «Братства», *Православная богосло-*

έχοντας ζήσει κάποιο χρονικό διάστημα στην ξενιτεία και στην έρημο, είχε μαζί του μερικά πατερικά βιβλία. "Άλλοτε λοιπόν από τὰ γεμάτα ωφέλεια λόγια του, και ἄλλοτε από τὴν ἀνάγνωση τῶν βιβλίων πὸν μοῦ ἔδινε, ἄναβε αὐτὸς ὁ ζῆλος στὴν ψυχὴ μου. Ὡστόσο τὴ φοίτησή μου στὴ σχολὴ τὴ συνέχιζα ἕως τότε μὲ προθυμία.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗ ΣΚΗΤΗ ΚΙΤΑΕΦ

Τὸν τέταρτο χρόνο, στὴ διάρκεια ὅλου τοῦ χειμῶνα, μέχρι και αὐτὸ τὸ τέλος τῆς σχολικῆς χρονιάς, πὸν κλείνει στὶς 15 Ἰουλίου, μολονότι φοιτοῦσα στὰ μαθήματα, ὡστόσο δὲν τὸ ἔκανα μὲ τὴν προηγούμενη θέρμη, διότι ἡ ἀγάπη γιὰ τὸν μοναχισμό ὑπερίσχυε στὴν ψυχὴ μου, και δὲν μὲ ἔσπρωχνε πιά στὸ νὰ φοιτῶ στὰ μαθήματα, παρὰ μὲ ἔξωθοῦσε στὸ νὰ ἀπαρνηθῶ τὸν κόσμο και ὅσο τὸ δυνατό γρηγορότερα νὰ γίνω μοναχός. Σ' αὐτὸ μάλιστα μὲ παρότρυνε ἀκόμη περισσότερο και ἕνα περιστατικὸ πὸν συνέβη τότε: Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ χειμῶνα, δύο ἀπὸ τοὺς μαθητὲς τῆς Σχολῆς ἔφυγαν κρυφά, ἄγνωστο πὸν, και ὕστερα ἀπὸ ἄρκετὸ χρόνο κατάλαβα πὸς ἔφυγαν γιὰ χάρη τοῦ μοναχισμοῦ, και ὅτι βρίσκονται σὲ μιὰ σκήτη τῆς Σηλαιωτικῆς Λαύρας τοῦ Κιέβου, πὸν λέγεται Κιτάεφ¹¹. "Αχ, πόση ἀνέκφραστη χαρὰ μὲ γέμισε, μὰ και πόση ἐπιθυμία δοκίμασα νὰ πάω ἐκεῖ και νὰ τοὺς δῶ! Μόλις λοιπὸν βρῆκα ἐλεύθερο χρόνο ἀπὸ τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, πῆγα ἐκεῖ μὲ ἄρκετὸ φόβο στὸν δρόμο, ἀλλὰ, καλυπτόμενος ἀπὸ τὸν Θεό,

---

вская энциклопедия, том I, 1083-1108, και С. С. Лукашова, «Братства православные», *Православная энциклопедия*, том VI, 201-204, Δ. Γ. Τσάμης, *Οἱ Ὁρθόδοξεσ Ἀδελφότητες (3ος-20ὸς αἰ.)*, Θεσσαλονίκη 2007, 95-103. Γιὰ τὴ Μονὴ τῆς Ἐπιφανείας και τὴ Σχολὴ πὸν λειτουργοῦσε σ' αὐτὴν βλ. С. Т. Голубев, «О первых временах Киевско-Богоявленского братства и школы при нем», *Труды Киевской Духовной Академии*, 1882 (№ 3), 233-354. Ἡ Μονὴ τῆς Ἐπιφανείας διατηροῦσε ἀρνητικὴ γνώμη γιὰ τὴ σχολὴ τοῦ Κιέβου, τὴν ὁποία θεωροῦσε ὅτι εἶχε ἔντονη δυτικὴ ἐπίδραση.

11. Ἡ σκήτη αὐτὴ, ἡ ὁποία ἦταν ἐξάρτημα τῆς μεγάλης Σηλαιωτικῆς Λαύρας, βρισκόταν σὲ ἀπόσταση περίπου 10 χιλιομέτρων ἀπὸ αὐτὴν, κοντὰ στὸν ποταμὸ Δνείπερο. Ἐκεῖ λειτουργοῦσε και κηροποιεῖο.

ἀκινδύνως ἔφτασα στὸ ἱερὸ ἐκεῖνο καθίδρυμα καί, ἀφοῦ ἔλαβα τὴν εὐλογία τοῦ προϊσταμένου, τοῦ τιμιωτάτου ἱερομονάχου πατρὸς Θεοδοσίου, μὲ τὴν εὐλογία τοῦ ἴδιου συναντήθηκα μὲ τοὺς εὐλογημένους ἐκείνους δούλους τοῦ Θεοῦ, οἱ ὁποῖοι μὲ δέχθηκαν μὲ μεγάλη χαρά, καὶ μὲ στήριξαν ἀπὸ τὴν κούραση τῆς ὁδοιπορίας, δίνοντάς μου φαγητό. Μετὰ τὸ διάβασμα τοῦ Ἀποδείπνου, καὶ ἀφοῦ τελείωσαν τὰ διακονήματα πὺρ τοὺς εἶχαν ἀναθέσει, συνάχθηκαν στὴν τράπεζα μαζί καὶ μ' ἄλλους δοκίμους, καὶ μὲ μεγάλη προσοχή καὶ φόβο Θεοῦ, γιὰ ἀρκετὴ ὥρα, ἔβαλαν ἀνάγνωση ἀπὸ τὸν ἅγιο Ἐφραίμ. Μόλις τελείωσε ἡ ἀνάγνωση, ἀφοῦ ἔβαλαν μετάνοια ὁ ἕνας στὸν ἄλλο, διαλύθηκαν, ἐμένα δὲ μὲ ἄφησαν νὰ ἀναπαυθῶ μέσα στὴν τράπεζα ὡσπου νὰ ἔρθει ἡ ὥρα τοῦ Ὁρθρου. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ Ὁρθρου καὶ τὴν τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας, ἡ ὁποία ἐκεῖ δὲν ἐτελεῖτο νωρίς, ἔβαλαν τράπεζα. Ὅταν κάθισε ὁ προϊστάμενος μὲ τοὺς ἀδελφούς, πρόσταξε καὶ ἐμένα ὡς φιλοξενούμενο νὰ καθίσω ἀνάμεσά τους. Ἐβαλαν ἀνάγνωση ἀπὸ λόγους Πατέρων, καὶ οἱ πάντες ἄκουαν μὲ φόβο Θεοῦ, μὲ μεγάλη προσοχή καὶ σὲ τέλεια σιγή. Οἱ δόκιμοι στέκονταν ὄρθιοι μὲ φόβο Θεοῦ, καὶ μὲ εὐλάβεια ἐκτελοῦσαν τὴν ἀπαραίτητη ὑπηρεσία. Ὅταν τελείωσε ἡ τράπεζα, ἐκεῖνοι οἱ δύο δόκιμοι, πὺρ γιὰ χάρη τους πῆγα ἐκεῖ, ἀφοῦ γευμάτισαν καὶ ἐκτέλεσαν ὅλες τὶς ὑπηρεσίες, βρῆκαν ἐλεύθερο χρόνο καὶ, ἐμπνευσμένοι ἀπὸ τὸν Θεό, μοῦ εἶπαν πολλοὺς ψυχοφελεῖς λόγους, παρακινώντας με νὰ ἀφήσω τὸν κόσμον καὶ ὅσα βρίσκονται στὸν κόσμον, καὶ νὰ ἔρθω κοντά τους ὡς δόκιμος, μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅταν ἔρθει ὁ καιρὸς, νὰ δεχτῶ καὶ τὸ μοναχικὸ σχῆμα. Ἐγὼ πάντως, καὶ χωρὶς τῆ δική τους παρακίνηση, ἀπὸ ὅλη μου τὴν καρδιά ἐπιθυμοῦσα νὰ παραμείνω ἐκεῖ, ἀλλὰ γνωρίζοντας καλὰ ὅτι δὲν μοῦ ἦταν δυνατὸ νὰ τὸ ἀποκρύψω αὐτὸ ἀπὸ τὴ μητέρα μου, δὲν τολμοῦσα νὰ κάνω κάτι τέτοιο.

Ἐμεινα λοιπὸν ἐκεῖ καὶ ἐκείνη τὴν ἡμέρα, καὶ τὴν τρίτη ἡμέρα νωρίς τὸ πρωί, ἀφοῦ ἔλαβα τὴν εὐλογία τοῦ προϊσταμένου, ἀποχωρίστηκα μὲ δάκρυα ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι λυπήθηκαν γιὰ τὴν ἀναχώρησή μου ἀπὸ ἐκεῖ, καὶ ἔτσι ἐπέστρεψα στὸν τόπο τῆς διαμονῆς μου. Δὲν μποροῦσα νὰ παραμείνω περισσότερο σὲ ἐκείνη τὴ σκῆτη, γιὰτὶ ἂν καθυστεροῦσα καὶ ἄλλο δὲν θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ ἀποκρύψω τὴν κρυφὴ μου φυγή.